

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

(повне найменування вищого навчального закладу)

Філософський факультет

(повне найменування інституту/факультету)

Кафедра філософії та основ загальногуманітарного знання

(повна назва кафедри)

Дипломна робота

Бакалавра

(освітньо-кваліфікаційний рівень)

На тему: «Конкретний ідеалізм С. М. Трубецького і П. Д. Юркевича»
на тему: «Конкретный идеализм С. Н. Трубецкого и П. Д. Юркевича»

Виконав: студент заочної форми навчання
напряму підготовки 6.020301

Філософія

Локтіонов Дмитро Олександрович

Керівник: к. філос. н., доц. Карпенко М. В.

Рецензент: д. філос. н., проф. Секундант С. Г.

Рекомендовано до захисту:

Протокол засідання кафедри

№ 9 від 18 / травня 2017 р.

Захищено на засіданні ЕК № 1

протокол № 8 від 13 / травня 2017 р.

Оцінка добре / 12 / 175

(за національною шкалою, шкалою ECTS, бали)

Завідувач кафедри

Секундант С.Г.

Голова ЕК

Терентьева Л. М.

Рецензент: д. філос. н., проф. Секундант С. Г.

Одеса – 2017

Зміст

Вступ.....	2
1. Конкретний ідеалізм С. М. Трубецького	
1.1. Критика західного ідеалізму	4
1.2. Конкретний ідеалізм.....	9
2. Конкретний ідеалізм П. Д. Юркевича	
2.1. Онтологія Юркевича П. Д.....	17
2.2. Платонівська ідея Юркевича П. Д.	22
2.3. Антропоцентризм П. Д. Юркевича.....	30
Висновки.....	35
Список використаної літератури.....	39

Шпет і т.д.) пропонували звернути на них увагу.

П. Д. Юркевич формує свою концепцію ідеалізму, виявляючи інший погляд на західний ідеалізм і матеріалізм.

С.М. Трубецький продовжує виробляти концепцію "конкретного ідеалізму", яка виявляє проблему онтології, характерну для усієї російської філософії того часу.

Актуальність дослідження «конкретного ідеалізму» в творчості С. М. Трубецького та П. Д. Юркевича визначається тим, що розроблена ними концепція суттєво відрізнялася на порадянні філософські системи Росії і України, на загальний філософський погляд філософів того часу в сьогодення. Це спроба по-іншому уявити на ідеалізм західної філософії та матеріалізм вплинула на погляди багатьох філософів і до сьогодні не має спокійно багатьом діячам в цій сфері.

Теоретико-методологічна основа дослідження

Над цією темою і проблематикою працювали Лосєвський Н. О., Ершовий О. Т., Кербко М. Ю., Белоконєв І. П., Соловєв В. С., Гайдонко П. П.,

Вступ

Актуальність дослідження.

Філософська категорія буття є центральною категорією онтології, яка фіксує існування світу. Питання про істинне буття було сформульоване ще элеатами, зокрема Парменидом, і отримав подальший розвиток в навчаннях Платона, Арістотеля, неоплатонізму. Разом з поняттям «буття» філософи вживають і поняття «сущого», яке або ототожнюється з ним, або є самостійною категорією. Досліджуючи історію цього питання, на мій погляд, правомірно звернутися не лише до західноєвропейської філософської думки, але і до вітчизняної. Тим більше що в той період, коли європейську філософію менше всього цікавили проблеми сущого і буття, російська філософія в особі представників метафізики всеєдинства (В.С. Соловйов, С. М. Трубецький, Г. Шпет і т.д.) пропонували звернути на них увагу.

П. Д. Юркевич формує свою концепцію ідеалізму, виявляючи інший погляд на західний ідеалізм і матеріалізм.

С.Н. Трубецький продовжує виробляти концепцію "конкретного ідеалізму", яка виявляє проблему онтології, характерну для усієї російської філософії того часу.

Актуальність дослідження «конкретного ідеалізму» в творчості С. М. Трубецького та П. Д. Юркевича визначається тим, що розроблена ними концепція суттєво вплинула на подальші філософські системи Росії і України, на загальний філософський погляд філософів того часу і сьогодення. Ця спроба по іншому поглянути на ідеалізм західної філософії та матеріалізм вплинула на погляди багатьох філософів і до сьогодні не дає спокою багатьом діячам в цій сфері.

Теоретико-методологічна основа дослідження.

Над цією темою і проблематикою працювали Лоссицький Н. О., Ермишин О. Т., Коробко М. Ю., Белоконский И.П., Соловьев В.С., Гайденко П.П.,

Счастливец О. А., Лопатин Л. М., Блонский П., Вернадский В. И., Хоружего С., Чернышевский Н.Г., Шпет Г.Г., Хамітов Н., Яковенко Б. В. і багато інших тогочасних і сучасних філософів і авторів.

Об'єкт дослідження

Об'єктом дослідження є філософська спадщина С. М. Трубецького і П. Д. Юркевича.

Предмет дослідження

Предметом дослідження є концепція «конкретного ідеалізму» С. М. Трубецького і П. Д. Юркевича.

Ціль роботи

Дослідити концепцію «конкретного ідеалізму» С. М. Трубецького і П. Д. Юркевича.

Завдання роботи

Розглянути і дослідити філософські погляди С. Трубецького і П. Юркевича.

Розглянути критику С. Трубецьким і П. Юркевичем західного ідеалізму і матеріалізму.

Дослідити концепцію «конкретного ідеалізму» С. М. Трубецького і П. Д. Юркевича.

Методи та методика дослідження.

У даній роботі були використані такі методи: абстрагування, аналіз та синтез, біографічний метод, історичний метод, структурний метод, критичний та діалектичний методи, феноменологічний метод.

Висновки.

Таким чином, виходячи з аналізу метафізики С.Н. Трубецького, роблячи висновки філософ визначає суще: по-перше, як суще в собі, або всеєдиную основу усього сущого. По-друге, як самозвеличання, суще в собі і для себе. Це самозвеличання, що об'єктивує себе, містить в собі основу себе і свого іншого. Тут позиція Трубецького понад усе близька поглядам Платона. По-третє, як конкретний абсолютний суб'єкт, сущий про себе, для себе і для всього, тобто як абсолютна особа, що містить в собі всеєдиний початок сущого, повноту потенцій буття. Трактуючи таким чином суще виходить за рамки неоплатонічної традиції, де суще розглядається як абстрактний, безособистісний початок. Філософ був переконаний в тому, що таке визначення сущого дає можливість для обґрунтування різних способів його пізнання і розуміння. Саме тому ми відстоюємо тезу про те, що у філософії російського мислителя суще характеризується не лише логічно, але і онтологічно, суще не є абстрактна категорія, а являє собою реальність.

Для ідеалістичної філософії Трубецького характерні такі загальні риси, як, висока оцінка ролі Платона і особливо Канта, що тільки ще гостріше підкреслює принципові відмінності в позиціях російського мислителя і німецьких неокантіанців. Так, якщо Трубецькою виправляє Канта через Гегеля, то неокантіанці прагнуть залишитися з духом і буквою кантівської філософії, враховуючи досвід Гегеля і Фіхте, але не погоджуючись ні з об'єктивними, ні з суб'єктивними тенденціями цих виправлень. Для російського філософа визнання стороннього людській свідомості Сущого веде до необхідності визнання вселенської або соборної свідомості, охоплюючої, у свою чергу, і те, і інше, неокантіанці ж заперечують що-небудь поза людською свідомість, тому Абсолют для них - це нескінченний процес наукового пізнання, недосяжне завдання в цілісній науковій формулі світопорядку.

Таким чином, підводячи підсумок, можна відмітити, що позитивізм в Росії не отримав такого активного розвитку і не придбав такого значного числа

прибічників як в Європі. Філософія С. М. Трубецького, відштовхуючись від захоплення західними віяннями, все ж залишалася вірна російським традиціям, прагнула представити власне бачення світу і його проблем і, передусім, тих, які були пов'язані з людиною, його можливостями і потребами до пізнання навколишнього світу.

У філософії Юркевича явно виражений пріоритет ірраціонального над раціональним, "серця" над "розумом", колективного, родового, соборного над особистим, індивідуальним. "Серце" як самостійно значима духовна суть складає визначення як окремої особи, так і усього людського.

П. Юркевич, як видатний представник української академічної філософії, за своє коротке і дуже активне життя зробив неоціненний внесок у розвиток вітчизняної філософської думки ХІХ ст. Живучи в період негативного ставлення до філософії, П. Юркевич, палко відстоював свободу філософського духу. Він надавав філософії, як науці про дух, важливого значення в духовному житті кожної людини.

В своїх поглядах на світ мислитель критично ставився як до ідеалістичного начала, так і до реалістичного (матеріалістичного); не сприймав їх однобічності. На його думку, ні ідеалізм, що намагається пояснити існування речей з начал та ідей чисто апіорного мислення, ні матеріалізм, який виводить все піднесене в людині з матеріального, не пояснюють в повній мірі людську сутність, яка укорінена значно глибше.

Не останнє місце в творчості філософа займала проблема ідеї. Саме філософська ідея, на думку П. Юркевича, є втіленням філософського розуму. Він розглядав її як основу гармонії між мисленням і буттям, як необхідну передумову будь-якої науки.

Серед рис, які визначають особливість філософії П. Юркевича, слід виділити її християнський антропологізм, що яскраво проявився у його «філософії серця». Найбільшого теоретичного обґрунтування філософія серця

набула в праці «Серце і його значення в духовному житті людини за вченням слова Божого». В ній мислитель запропонував нетиповий та оригінальний на той час погляд на людину як на конкретну індивідуальність, який не вписувався ні в ідеалістичні, ні в матеріалістичні теорії тієї епохи. Так, серце є визначальною основою фізичного та духовного життя людини. Воно постає носієм її тілесних сил, пізнавальних дій душі, центром багатоманітних душевних почувань, турбот, пристрастей, морального життя загалом. Саме в серці, на думку філософа, народжується рішучість людини на ті чи інші вчинки, в ньому виникають різноманітні бажання, серце є центром всіх пізнавальних дій людської душі.

Разом з тим, філософ пов'язує з серцем і моральне достоїнство. На його думку людські вчинки потрібно оцінювати в залежності від того, чи викликані вони зовнішніми умовами, чи породжені безпосередньо вільним прагненнями серця. Ці погляди П. Юркевича пов'язані із християнським вченням про любов, як джерело всіх дійсно моральних дій людини. При розгляді морального питання український мислитель не заперечує важливого значення розуму в моральному становленні людини. В своїй творчості філософ виразив характерний для української духовної культури ідеал зовнішньої і внутрішньої гармонії, визначив рівновагу голови і серця як основу моральної цілісності особистості.

10. Юркевич П. С. История украинской философии. - М.: Советский писатель, 1991.

11. Огородник И. В. Украинская философия в имени // К.: Духов, 1997.

12. Павлов А. Г. Философия в Московском университете. - СПб.: Русская христианская гуманитарная академия, 2010.

13. Русли М.Ю., Огородник І.В. Історія української філософії. Підручник. - К.: Академвидав, 2008.

14. Русская философия: Малый энциклопедический словарь. - М.: Наука, 1995.

15. Словарь русской философии // Республика - М., 1945.

Список використаної літератури

1. Белокопский И.П. Земское движение.- М.: Задруга. 1914. С.288-291
2. Блонский П. Кн. С. Н. Трубецкой и философия//Мысль и слово. М.: 1917.
3. Вернадский В. И. Сборник речей, посвященных памяти С. Н. Трубецкого/ М.: 1909.
4. Гайденко П.П. «Конкретный идеализм» С.Н. Трубецкого // История русской философии. – М.: 2001.
5. Горський В.С. Історія української філософії: Курс лекцій. - К.: Наукова думка, 1997.
6. Ермишин О. Т. Князь С. Н. Трубецкой. Жизнь и философия. Биография.- М.: Синтаксис. 2011.
7. Коробко М. Ю. В именье бывшем Трубецких - М.: Моя Москва. 1993. № 1-3.
8. Лопатин Л. М. Князь С. Н. Трубецкой и его общее философское мирозерцание / Л. М. Лопатин // Типо-литограф - М. :. 1906.
9. Лопатин Л. М. Современное значение философских идей князя С.Н. Трубецкого//Вопросы философии и психологии./ М.: 1907.
10. Лосский Н. О. История русской философии. – М.: Советский писатель. 1991.
11. Огородник И. В. Украинська філософія в іменах./К.: Либідь, 1997.
12. Павлов А. Т. Философия в Московском университете. - СПб.: Русская христианская гуманитарная академия. 2010.
13. Русин М.Ю., Огородник І.В. Історія української філософії: Підручник. - К.: Академвидав, 2008.
14. Русская философия: Малый энциклопедический словарь. - М.: Наука, 1995.
15. Словарь русской философии // Республик.- М.: 1995.

16. Соловьев В.С. Метафизика и положительная наука // Соловьев В.С. Собрание сочинений и писем: В 15 т. – М.: 1992.
17. Счастливецва О. А. Об онтологической проблеме в русской философии: С. Н.Трубецкой. // История философской мысли. – СПб.: 2009.
18. Трубецкой С.Н. В защиту идеализма. Ответ Б.Н. Чичерину. Вопросы философии и психологии/ М.: 1897.
19. Трубецкой С.Н. Основания идеализма // Трубецкой С.Н. Сочинения. – М., 1994.
20. Хамітов Н. Памфіл Юркевич: серце і межі розуму // Історія філософії. Проблема людини та її меж: Навч. посіб. - К.: Наукова думка, 2000.
21. Чернышевский Н.Г. Антропологический принцип в философии // Избр. филос. произв. - Т.3. - М.: 1951.
22. Чернышевский Н.Г. Антропологический принцип в философии // Собрание сочинений в 5 т. Т. 4. — М.: Правда, 1974.
23. Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні./ К.: 1992
24. Шпет Г.Г. Очерки развития русской философии. Ч. 1 // Сочинения. — М.: Правда, 1989.
25. Юркевич П.Д. Идея // П.Д. Юркевич. Философские произведения. - М.: Правда, 1990.
26. Юркевич П.Д. Из науки о человеческом духе / / Философские произведения: прил. к журналу «Вопросы философии». — М.: Правда, 1990.
27. Юркевич П.Д. Материализм и задачи философии // Философские произведения: прил. к журналу «Вопросы философии». — М.: Правда, 1990.
28. Юркевич П. Д. О воспитании / Сост.-ред. А. П. Фурсов. - М.: 2004.

- 29.Юркевич П.Д. Сердце и его значение в духовной жизни человека, по учению слова Божего // П.Д. Юркевич. Философские произведения. - М.: Правда, 1990.
- 30.Юркевич П. Д. Философские произведения. - М.: Правда, 1990.
- 31.Яковенко Б. В. История русской философии. / Пер. с чеш. / Общ. ред. и послесловие Ю. Н. Солодухина. - М.: Республика, 2003.